

NOUTĂȚI EDITORIALE

Colecția „*Studia Basiliana*“, volumele I-III,
Editura *Basilica* a Patriarhiei Române, București, 2009.

Pr. conf. dr. Leontin Popescu

Sfinții capadocieni au reprezentat, pentru veacul în care au trăit, adevărate comori spirituale ale vieții creștine. Din modelul lor de viață, din activitatea lor pastorală, liturgică și misionară și mai ales din scrierile lor s-a adăpat în urmarea lui Hristos, veacuri de-a rândul, ca de la o fântână cu apă vie, întreaga viață bisericească. Nu puține sunt referirile de-a lungul timpului făcute de numeroși teologi, oameni de cultură, dar și de simpli credincioși, la duhovnicia, evlavia, înțelepciunea și slujirea Sfântului Vasile cel Mare, ale Sfântului Grigore de Nyssa sau ale Sfântului Grigore Teologul, pentru a numi doar trei dintre Sfinții capadocieni.

În ședința de lucru din 29 octombrie 2008, la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Patriarhul Bisericii Române, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2009 ca *An comemorativ-omagial al Sfântului Vasile*

cel Mare, Arhiepiscopul Cezareii Capadociei († 379 – de la a cărui trecere la cele veșnice se împlinesc 1.630 de ani), și al *celorlalți Sfinți capadocieni*, în Patriarhia Română.

Programul manifestărilor ce s-au desfășurat atât la nivelul Patriarhiei Române, cât și în toate eparhiile din Biserica Ortodoxă Română s-a concretizat prin numeroase conferințe teologice și pastoral-misionare, simpozioane științifice, seri duhovnicești, întâlniri cu renumiți duhovnici români, publicații etc.

În acest demers teologic, pastoral-misionar și științific se înscrie și lucrarea „*Studia Basiliana*“, volumele I, II și III, dedicată *Sfântului Vasile cel Mare, închinare la 1.630 de ani*, absolut necesară vieții bisericești, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Editura *Basilica* a Patriarhiei Române, București, 2009.

Lucrarea, impresionantă din punct de vedere al abundenței de informații (toate trei volumele cuprind 92 de studii, însumând 1.877 de pagini), este îngrijită de domnul academician Emilian Popescu și domnul lector dr. Adrian Marinescu pentru primele două volume și de domnul academician Emilian Popescu și diac. drd. Mihai Ovidiu Cătoi pentru cel de al treilea volum. Fiecare dintre cele trei volume beneficiază de un *Cuvânt-înainte* al Preafericirii Sale, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel; volumul I are și *Cuvântul-înainte* de la prima ediție din 1979 al vrednicului de pomenire patriarh Iustin Moiescu, precum și o *Notă asupra acestei ediții*. La sfârșitul fiecărui volum se regăsesc scurte informații despre *Autorii colaboratori ai volumului* respectiv, iar pentru volumele al II-lea și al III-lea se adaugă un *Index nominum personarum et locorum*.

Volumul I este deschis de *Cuvântul-înainte* al Preafericirii Sale, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, urmat de *Cuvântul-înainte* de la prima ediție, din 1979, și se continuă cu studiul vrednicului de pomenire patriarh Teoctist – *Opera Sf. Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor români* – și al preotului profesor dr. Ioan G. Coman – *Personalitatea Sfântului Vasile cel Mare*

(*profil istoric și spiritual*). Apoi, contribuțiile științifice ale diferitelor personalități teologice au fost împărțite în trei secțiuni: I. *Studii de teologie dogmatică*; II. *Scriptură, cultură și Biserică*; III. *Sfântul Vasile cel Mare pe teritoriul României*, toate studiile beneficiind la sfârșitul fiecăruia de un mic rezumat în limba engleză.

Dintre autorii acestui volum amintim, în mod special, pe: ÎPS dr. Antonie Plămădeală; PS dr. Timotei Sevciciu; pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, cu două studii despre Sfânta Treime în opera Sf. Vasile cel Mare; prof. dr. Nicolae Chițescu; pr. prof. dr. Ioan G. Coman, cu șapte studii despre personalitatea și opera Sfântului Vasile cel Mare; pr. prof. dr. Ene Braniște; pr. prof. dr. Teodor Bodogae; pr. prof. dr. Dumitru Belu; pr. prof. dr. Ștefan Alexe; pr. prof. dr. Constantin Pavel; pr. prof. dr. Ilie Moldovan, pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu.

Volumul al II-lea. Asemenea celui dintâi volum, și volumul al II-lea din „*Studia Basiliana*“ este deschis de *Cuvântul-înainte* al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, urmat de studii și contribuții teologice, pe patru secțiuni: I. *Sfântul Vasile cel Mare pe teritoriul României*; II. *Scriptură, spiritualitate, cultură*; III. *Sfântul Vasile cel Mare și mona-*

hismul; IV. *Sfinții Vasile, Grigorie și Ioan – mari dascăli și ierarhi.*

Dintre autorii acestui volum, amintim pe: ÎPS dr. Nestor Vornicescu, pr. prof. dr. Constantin Galeriu, pr. prof. dr. Nicolae Neaga, prof. dr. Teodor M. Popescu, prof. dr. Emilian Popescu, pr. prof. dr. Ioan Bria, pr. prof. dr. Constantin Coman.

Volumul al III-lea cuprinde Actele Simpozionului Comisiei române de istorie ecleziastică, București – Cernica, 2-3 octombrie 2008.

Cuvântul-înainte al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, deschide și acest volum de studii și contribuții teologice.

Dintre autorii volumului al III-lea, amintim pe: prof. dr. Emilian Popescu, pr. prof. dr. Ioan Vasile Leb, pr. prof. dr. Vasile Muntean, pr. prof. dr. Ion Vicovan, pr. prof. dr. Ioan Chirilă, pr. prof. dr. Alexandru Moraru, pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, pr. conf. dr. Ioan Moldoveanu, pr. lector. dr. Cristian Gagu, lect. dr. Maria Alexandru, pr. Mihăiță Bratu.

Contribuțiile și studiile teologice, liturgice, biblice și istorice dedicate Sfântului Vasile cel Mare – mare ierarh, teolog și apărător al credinței, mare ascet și organizator al monahismului – în aceste trei volume ale ediției „*Studia Basiliana*“

aparțin unor eminente personalități ale teologiei românești. Acest fapt dă lucrării mare valoare științifică și, totodată, presupune și invitația necesară lecturării și consultării ei pentru cercetarea teologică și pentru cunoașterea experienței vieții Bisericii.

Studiile ÎPS dr. Antonie Plămădeală, ale pr. prof. Dumitru Stăniloae, ale părintelui prof. I. G. Coman, ale pr. prof. Nicolae Neaga, ale prof. dr. Nicolae Chițescu, ale prof. dr. Teodor M. Popescu, ale pr. prof. dr. Ene Braniște, ale pr. prof. dr. Teodor Bodogae, ale pr. prof. dr. Dumitru Belu, ale pr. prof. dr. Ștefan Alexe – personalități teologice vii și astăzi și de care mulți dintre cercetătorii și teologii mai tineri au auzit doar din relatările celor care le-au fost ucenici sau din diferite dicționare – în forma deosebită a ediției „*Studia basiliana*“, ne invită să le fim ucenici în cele ale vieții în Hristos pe „calea Sfinților“ și, în mod special, ne propun un model de creștin, preot, dascăl și ierarh în persoana Sfântului Vasile cel Mare.

Prin conținutul valoros științific, prin excelenta formă editorială, „*Studia Basiliana*“ dă un exemplu deosebit pentru cercetarea contemporană, ridicându-se la valoarea și nivelul publicațiilor de prestigiu de oriunde în lume, totodată reluând cu o deosebită vigoare o mai veche

tradiție a Bisericii, aceea a tiparului ce are conștiința istoriei.

Sfântul Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Omilii și Cuvântări*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009.

Pr. lect. dr. Dorin Gabriel
Pandele

Semnalăm cu bucurie apariția de noi traduceri în limba română a unor texte aparținând Sfântului Vasile cel Mare, ori revizuirea unor mai vechi traduceri, evenimente editoriale care se doresc a fi un omagiu adus marelui Părinte, în chiar anul consacrat de Biserica Ortodoxă Română tuturor Părinților capadocieni.

Omiliile și Cuvântările Sfântului Vasile cel Mare au beneficiat de o apreciere cu totul deosebită în rândul credincioșilor ortodocși români, fapt datorat traducerilor succesive, dar parțiale ale acestor omilii și care au fost editate ulterior, la un nivel științific superior, în colecția „Părinți și scriitori bisericești“, volumul 17, prin traducerea pr. dr. Dumitru Fecioru, în anul 1986. Textul traducerilor acestor omilii a fost revăzut și completat în 2009, cu note bogate și referințe biblice, ca urmare a noilor cercetări în domeniul istoriei textului și traducerilor din ultimele două decenii. Valoarea acestor omilii este

una cu totul deosebită, prin temele lor, care sunt actuale: postul, smerenia, bogăția și folosul ei, mulțumirea, mânia, beția etc.

Trebuie amintit, de asemenea, și stilul bisericesc al acestor traduceri, cititorii beneficiind de o traducere care păstrează mireasma vechilor cazanii ale Sfinților Mitropoliți Varlaam sau Antim Ivireanul. Colectivul care s-a ocupat de această re-traducere a omiliilor vasiliene, Constantin Georgescu și Alexandru Mihăilă, pornind de la traducerea pr. D. Fecioru a reorganizat notele bio-bibliografice, a revăzut textul și referințele biblice într-o nouă lucrare, evident mai bogată, actualizată, deplină.

Tot în Editura Basilica a Patriarhiei Române, cu binecuvântarea Preafericitului Patriarh Daniel, a apărut un volum inedit în literatura patristică de la noi: *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, aparținând Sfântului Vasile cel Mare și tradusă în limba română de Alexandru Mihăilă. Volumul beneficiază de o

introducere generoasă, în care sunt tratate toate problemele legate de autenticitatea textului vasilian, metoda exegetică folosită, stilul comentariului, autorul, data scrierii, referințele biblice folosite de Sfântul Vasile și cele folosite de traducător etc.

Cartea se desfășoară pe parcursul a 16 capitole, pe 365 de pagini, urmate de un indice scripturistic. Sfântul Vasile cel Mare folosește în interpretarea textului profetic două metode: cea alexandrină și cea antiohiană, evitând exagerările alegorice pe care le-a promovat, cu prilejul unui comentariu la aceeași carte, Origen. Sfântul Vasile afirmă multitudinea de sensuri ale unui text biblic: istorico-literar, dar și pe cel „după adevăr”; uneori vorbește despre sensul literal, dar alteori despre cel care transcende sensul istoric, prin contemplație, credinciosul ajungând astfel la adevărul celor scrise în Scripturi.

Hristocentrismul este o caracteristică fundamentală a interpretării vasiliene; este, de fapt, cheia interpretării corecte a textelor biblice vechi-testamentare. Poate tocmai din această perspectivă, traducerea

dului dr. Alexandru Mihăilă abundă în referințe biblice din Noul și din Vechiul Testament. Merită o apreciere deosebită și limba română utilizată, una care se înscrie în modelul lingvistic al primilor traducători din cadrul colecției „Părinți și scriitori bisericești”, colecție inițiată cu binecuvântarea patriarhului Iustin (1977-1986). Această limbă, ușor arhaică, însă mustind de o încărcătură duhovnicească adunată ca mierea în decursul secolelor în fagurele spiritualității ortodoxe a poporului român, constituie rodul unui efort admirabil al traducătorului de a pune în operă un text profetic dificil, cu un stil elegant și profund, purtând marca Sfântului Vasile cel Mare. Valoarea literară a acestui volum este dublată de cea științifică și duhovnicească, publicul român având astfel la îndemână o lucrare a marelui Părinte capadocian, mult timp inaccesibilă credincioșilor români.

Recomandând cu căldură lectura acestor două volume, felicităm autorii și ostenitorii care au șlefuit aceste bijuterii ale literaturii patristice, accesibile astăzi oricărui iubitor al Sfinților Părinți.

Sfântul Vasile cel Mare, *Despre post*,
Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
București, 2009, 52 p.

Pr. conf. dr. Ionel Ene

Anul care se apropie de sfârșit, prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a fost declarat drept *An omagial al Sfântului Vasile cel Mare și al celorlalți Sfinți Părinți capadocieni*. Motivele acestei alegeri au fost multiple, deși ar fi fost destul și numai faptul că se împlinesc 1.630 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Vasile cel Mare. Prin cinstirea lui, s-a dorit, în același timp, cinstirea tuturor *Părinților capadocieni*, deoarece viața, slujirea, învățătura, activitatea lor filantropică și nu numai și-au pus amprenta peste întreaga Biserică, până astăzi. Cu acest prilej, Sfântul Sinod a hotărât să publice opera integrală a Sfântului Vasile, dar și a celorlalți Părinți capadocieni. Semnalăm acum apariția lucrării *Despre post*, format de buzunar (12 x 16,5 cm), cu un *Cuvânt-înainte* semnat de chiar Întâistătătorul Bisericii noastre. Lucrarea cuprinde două omilii *Despre post* (p. 5-35) și un cuvânt *Împotriva celor ce se îmbată* (p. 36-51).

Deși, pentru omul modern, postul și-a pierdut semnificația

duhovnicească, lucrarea este de mare actualitate, fie și numai pentru faptul că ar fi o soluție în atenuarea crizei ce bântuie omenirea. De altfel, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel surprinde importanța postului, accentuând faptul că este „*o practică bisericească pe care Sfinții Părinți au prețuit-o, făcând din ea un mod de viață care trebuie împărtășit tuturor*“ (p. 3). Lucrarea Sfântului Vasile este deosebit de bogată în explicații și nuanțe. Astfel, după ce face istoria postului precizând că este o *moștenire strămoșească*, marele capadocian precizează că „*în rai nu era vin, nu se tăiau vite și nici nu se mânca carne. După potop a apărut vânatul*“ (p. 9), vinul și toate celelalte, pentru că „*n-a mai fost nădejde de desăvârșire*“ (p. 10). Și cu toate acestea, importanța postului s-a putut vedea atunci când s-a dat Legea Vechiului Testament, căci „*știm că Moise, prin post, s-a urcat în munte. Că n-ar fi îndrăznit să se apropie de vârful muntelui care fumega, nici n-ar fi cutezat să intre în nor, dacă n-ar fi fost înarmat cu postul. Prin post,*

a primit poruncile scrise pe plăci de degetul lui Dumnezeu. Sus, pe munte, postul a prilejuit darea Legii; iar jos, la poalele lui, lăcomia la mâncare a înnebunit pe oameni să se închine idolilor...o singură îmbătare cu vin a zădărnicit cele patruzeci de zile de post și de rugăciune ale lui Moise“ (p. 10). Dar, analiza binefacerilor postului și pierderilor suferite de omul ce nu-l respectă, nu-l practică este mult mai bogată, Sfântul Vasile dând exemple atât din Vechiul, cât și din Noul Testament și precizând că „adevăratul post stă în îndepărtarea de păcate“ (p. 21). Căci, „nu mănânci carne, dar mănânci pe fratele tău. Te abții de la vin, dar nu-ți stăpânești ocările... Mânia este o beție a sufletului; îl face pe om fără judecată, ca și vinul... fiecare din stările sufletești care tulbură mintea poate să fie numită, pe bună dreptate, beție“ (p. 21). Dar culmea binefacerilor postului este primirea Stăpânului (p. 23).

În cea de a doua omilie suntem îndemnați, preoți și popor, să fim mesagerii postului, atât cu fapta, cât și prin cuvânt, căci „îndestulătoare este puterea cuvântului să mărească celor zeloși râvna, iar celor trândavi să le deștepte zelul“ (p. 24). Și, după nenumărate comparații și asocieri, din care să înțelegem mai bine ce înseamnă a posti și ce răsplată va primi

omul pentru orice efort și jertfelnicie, Sfântul Vasile conchide: „Cu această hrană săturându-ne din destul, să dea Dumnezeu să fim găsiți vrednici a lua parte la veselia ospățului Mirelui Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia I se cuvin slava și puterea în veci. Amin.“

Cuvântul *Împotriva celor care se îmbată* a fost rostit în continuarea *omiliilor Despre Post* și ne descoperă un părinte mahnit, căci „ostenelile mele de mai înainte au rămas fără rod“. Este înspăimântător, dar și mângâietor cuvântul, pentru orice slujitor al Mântuitorului; înspăimântător, fiindcă rodul muncii slujitorului se poate vedea doar în autentică trăire creștină a omului și cine nu s-ar înspăimânta de felul cum se poartă creștinii astăzi, chiar între ei, dar mângâietor, fiindcă exemplul persuasiunii înaintașilor ne obligă. De aceea și Sfântul Vasile, după ce arată cât de păgubit este sufletul celui care a gustat odată „...cuvântul cel bun al lui Dumnezeu, după ce a fost învrednicit de cunoașterea tainelor...“, precizează că un astfel de creștin „nu pierde numai plata ostenelilor lui, ci este vrednic de pedeapsă și mai grea...“ (p. 36). Și cum orice lucru creat de Dumnezeu este bun, numai felul în care este folosit poate să-l facă rău, Sfântul Vasile precizează: „Vinul, darul lui Dumnezeu, dat

celor cumpătați pentru mângâierea slăbiciunii lor, a ajuns acum, în mâinile celor necumpătați, unealtă de desfrâu“ (p. 38). Iar după acest cuvânt, marele orator și ascet zugrăvește adâncimea și hidoșenia viciului beției, spunând: „*Beția, demon de bunăvoie, băgat în suflet de către plăcere, beția, mamă a păcatului, vrăjmașa virtuții, face fricos pe cel viteaz, desfrânat pe cel înfrânat; nu știe de dreptate, ucide chibzuința*“. Mai mult, „*ochii bețivilor sunt vi-neți; fața palidă; răsuflarea greoaie și scurtă; limba împleticită; vorbirea neclară; picioarele tremurătoare, ca la copiii cei mici; scurgeri din trupuri, ca din trupuri neînsuflețite*“ (p. 41). Frumusețea chipului lui Dumnezeu pălește din cauza acestui viciu, de aceea Sfântul Vasile condamnă pe vicios, dar în egală măsură și pe cel ce-l îmbie pe om să devină vicios, spunând: „*Ai ucis cu vin floarea tinereții! Chemi pe om la ospăț ca pe un prieten, dar îl scoți din casă ca mort, că i-ai stins cu vin viața*“ (p. 47). Când pana cuvântului va atinge inima vicioșilor și se vor pocăi de nebunia faptelor săvârșite, atunci și

atitudinea credincioșilor față de ei să fie alta, îndeamnă Sfântul Vasile: „*Aveți milă de ei, ca de mădularele voastre bolnave*“. Dar, de nu se vor pocăi, „*dacă-i veți vedea că se obrăz-nicesc și disprețuiesc întristarea voastră, ieșiți din mijlocul lor, deosebiți-vă de ei și nu vă atingeți de cel necurat, ca așa ei să se rușineze și să-și recunoască păcatul lor; iar voi să primiți răsplata...*“ (p. 51).

Dar indiferent cât am încerca, în câteva rânduri, să surprindem esențialul din lucrarea Sfântului Vasile, ne va fi imposibil, deoarece fiecare cuvânt, fiecare expresie, fiecare analogie, nuanță sau comparație măresc orizontul cunoașterii și, odată în plus, dovedesc un lucru esențial: creștinismul este un mod de viață descoperit de Mântuitorul, prin care omul este invitat să redevină partenerul de dialog în iubire veșnică a lui Dumnezeu și în acest sens, orice manifestare, trăire și faptă își au importanța și greutatea lor. De aceea, motivat și de faptul că suntem în timpul Postului Nașterii Domnului, ar fi minunat dacă fiecare dintre noi am reuși să citim, încă o dată, această lucrare.

Sfântul Vasile cel Mare, *Despre lăcomie, către bogați,*
Omilie rostită în timp de foamete și secetă,
Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
București, 2009, 66 p.

Pr. conf. dr. Ionel Ene

Orice carte nou-tipărită este o bucurie pentru cititori, dar când aceasta vine din adâncul istoriei și aparține unui ilustru personaj, ea este o mare binecuvântare. Și cum Patriarhia Română cinstește în mod deosebit pe Părinții capadocieni în acest an curgător, noua apariție editorială este o excelență invitație la meditație, atât asupra călătoriei noastre prin timp spre Împărăția lui Dumnezeu, cât și la felul cum gestionăm bunurile pe care Dumnezeu ne îngăduie să le gestionăm în vremelnica noastră ședere pe pământ. Lucrarea a apărut în format de buzunar (12 x 16,5 cm), în condiții grafice deosebite, cu un bogat *Cuvânt-înainte* semnat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Cartea cuprinde *Omilie la cuvintele Evangheliei după Luca: „Strica-voi jîtnițele mele și mai mari le voi zidi”* și *Despre lăcomie* (p. 5-21), un cuvânt *Către bogați* (p. 22 - 44) și o *Omilie rostită în timp de foamete și secetă* (p. 45 - 66). Prezentarea unei astfel de lucrări este onorantă, dar

destul de anevoioasă, fiindcă Sfântul Vasile este extraordinar de profund și mesajul transmis, dacă ar fi luat în serios de societatea contemporană, ar putea oferi o soluție autentică la ieșirea din criza ce amenință tot mai mult să isterizeze omenirea. De altfel, se dovedește că orice criză socială își are rădăcinile adânc înfipte în neorânduiala duhovnicească. În prima omilie, Sfântul Vasile face o exegeză amănunțită a textului, subliniind faptul că orice avuție este „*comună tuturor oamenilor*“, dar bogații le consideră doar ale lor, numai pentru faptul că „*ei au pus mâna, mai întâi, pe ele*“ (p. 19). Bogat este cel ce face fapte bune și milostenie, așa cum sărac este cel „*lipsit de orice faptă bună! Ești sărac în iubirea de oameni, sărac în credința în Dumnezeu, sărac în nădejdea vieții veșnice!*“ (p. 18). De aceea, îndemnul constant este la milostenie, căci „*în ziua Judecății nu-i acuzat răpitorul, ci acela ce nu și-a împărțit averile!*“ (p. 21). Iar Sf. Vasile nu a predicat doar cuvântul, ci

a împlinit fapta, împărțindu-și averea săracilor!

În cuvântul *Către bogați*, marele capadocian face o fină analiză conștiinței și sufletelor acestora, arătând câte frământări zadarnice se nasc, câte probleme au cu modul de agonisire și chivernisire a bogăției, găsind motive peste motive, atât pentru *ziua de azi și ziua de mâine*, dar și pentru că „*viitorul este nesigur; pot să dea peste noi nevoi ne bănuite!*“ (p. 28). Aceeași analiză o face și frământărilor bogatului în fața morții, dar și comportării urmașilor celui bogat, care-și justifică în fel și chip ceea ce au văzut la cel răposat: zgârcenia. „*...vor filozofa atunci pe seama ta, spunând: Este o prostie să împodobim un mort, să ducem la groapă cu atâta risipă de cheltuieli pe unul care nu mai știe ce se petrece în jurul lui! Nu-i mai bine să-i împodobim pe cei vii cu aceste haine scumpe și frumoase, decât să putrezească odată cu mortul bogățiile îmbrăcăminteii? La ce folos cavou măreț, înmormântare costisitoare și cheltuieli fără de rost? Se cuvine ca de acești bani să se folosească, pentru nevoile vieții, cei ce rămân după el! Așa vor grăi și spre a se răzbuna pentru asprimea cu care te-ai purtat cu ei, dar și spre a face plăcere moștenitorilor*“ (p. 43-44). Și ca un remediu al acestei stări, Sfântul Vasile

continuă: „*Ia-le-o înainte, dar, și înmormântează-te singur! O frumoasă înmormântare este evlavia. Pleacă din lume îmbrăcat cu toate bogățiile tale! Fă-ți podoabă bogăția ce o ai! Să o ai cu tine! Ai încredere în bunul sfătuitor, în Hristos, Care te-a iubit, Care a sărăcit pentru noi, ca noi să ne îmbogățim cu sărăcia Lui...*“ (p. 44).

Omilia rostită în timp de foamete și secetă a fost izvorâtă din realitățile anului 368, când seceta și foametea au adus cumplite suferințe întregii Capadociei. Momentul a fost asemănat cu cel al rătăcirii israeliților, în căutarea unui izbăvitor din robie, în căutarea apei din pustiu: „*...avem iarăși nevoie de nori adunați, care să dea oamenilor mană, hrana cea neobișnuită*“ (p. 47). Pentru Sfântul Vasile, seceta era îngăduită de Dumnezeu, „*pentru că ne-am îndepărtat de El și ne-am lenevit; nu caută să ne zdrobească, ci Se silește să ne îndrepte...uitați-vă, dar, că mulțimea păcatelor noastre a scos și anotimpurile din propriile lor hotare și a schimbat vremurile în altele, cu totul neobișnuite*“ (p. 48). Dacă nu ai ști la ce se referă, ai fi convins că aceste cuvinte se potrivesc, de minune, vremurilor noastre! Din omilie se poate deduce că Sfântul Vasile era mâhnit și pentru faptul că, deși încercați de necazuri și amenințați de foamete,

capadocienii nu se grăbeau să-și schimbe obiceiurile, nu se grăbeau să revină la creștinismul autentic: „*Voi, bărbaților, afară de câțiva, vă ocupați cu negustoria; iar voi, femeilor, slujiți bărbaților la lucru mamonal. Puțini sunt cu mine și cu rugăciunea! Dar și aceștia se plictisesc, cască, se întorc adeseori și pândesc timpul când își va termina cântărețul cântarea și când vor scăpa, ca dintr-o închisoare, din biserică și de la îndatorirea rugăciunii*“ (p. 49-50). Și aici, actualitatea cuvintelor poate fi surprinsă! Raza de speranță, și atunci, ca și astăzi, erau copiii, prin nevinovăția lor, fapt exprimat de Sfântul Vasile astfel: „*Cu noi în biserică sunt acești copilași, care și-au lăsat tăblițele la școală și au venit să cânte aici, cu noi; iau necazul nostru drept recreație și joacă și fac sărbătoare din nenorocirea noastră... mulțimea bărbaților în puterea vârstei, poporul cel vinovat, cel care poartă în suflete pricina relelor, ...se poartă în voie prin oraș, iar copiii neștiutori și nevinovați se adună în biserică și se grăbesc la mărturisire, ei care nu sunt nici pricina nenorocirilor și nici nu au cunoștința sau puterea să se roage cum trebuie*“ (p. 50). Pentru Sfântul Vasile, seceta era un dascăl ce aducea aminte de *păcatele fiecăruia*, dar foametea era mult mai cruntă,

căci era percepută ca „*boala înfometatului... chin plin de jale. Foamea este capul nenorocirilor omenești; moartea prin foamete este cea mai nemiloasă moarte. Că în toate celelalte primejdii de moarte sfârșitul vine îndată; ascuțișul sabiei pune iute capăt vieții; furia focului stinge îndată viața; dinții fiarelor sălbatice sfâșie mădularele cele mai de seamă și nu îngăduie să se prelungească chinurile. Foamea însă este un chin prelungit, o suferință care durează, o boală cuibărită în noi înșine, ce nu mai dispăre, o moarte veșnic prezentă și veșnic amânată*“ (p. 60). Or, prin astfel de necazuri, Dumnezeu nu făcea altceva decât să-l cheme pe om la pocăință: „*Timpul de secetă și de foamete de acum te cheamă la milostenie, mama poruncilor... de aceea, oprește porunca, pentru că fuge, împlinește-o, ia-o și strânge-o la piept cu amândouă brațele. Dă puțin, să capeți mult! Nimicește cel dintâi păcat făcut de om, dăruind celui flămând hrană. Că după cum Adam, mâncând rău, ne-a lăsat moștenire păcatul, tot așa și noi, dacă potolim nevoia și foamea fratelui nostru, nimicim mâncarea cea aducătoare de moarte*“ (p. 62). Și sfaturile marelui dascăl și ierarh continuă, invitând nu doar pe capadocieni, ci chiar popoarele să revină la trăirea cea dintâi a creștinilor, la

starea de comuniune. Gânduri, nuanțe, idei, aspecte desprinse din lucrarea Sfântului Vasile, dar departe de a surprinde totul, ce poate fi pe deplin gustat și înțeles doar prin citirea

† Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,
Misiune pentru mântuire – Lucrarea Bisericii în societate,
Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, 922 p.

Pr. conf. dr. Ionel Ene

Viața Bisericii, în mișcare, este departe de a fi monotonă. Evenimentele cele mai importante sunt astăzi mediatizate atât prin ziarul oficial al Patriarhiei, „Lumina“, cât și prin postul de radio-TV, *Trinitas*. Dar sunt încă destul de multe aspecte ale vieții bisericești, ce se consumă în liniștea sau frământarea Palatului Patriarhal și sunt consemnate în acte și documente ce devin piese de *arhivă*. Lucrarea, de curând apărută, semnată de Preafericitul Părinte Patriarh poate fi considerată o autentică radiografie a vieții bisericești pe o perioadă destul de scurtă, adică de la 30 iulie 2007, când fericitul întru adormire patriarh Teoctist a trecut la cele veșnice și până la sfârșitul anului 2008, când mitropolitul Moldovei și Bucovinei devine mai întâi Locțiitor și apoi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Lucrarea este structurată în 14 capitole, în care sunt cuprinse „cele

integrală a textului, la care invităm pe toți bine-credincioșii creștini, pe elevi și studenți, dascăli și slujitori.

mai importante acte solemne și cuvinte misionare ale Preafericitii Sale în societate“ (p. 5).

Primul capitol, sugestiv numit *Întronizare* (p. 35-56), cuprinde cuvântările Preafericitii Sale rostite la momentul preluării prerogativelor patriarhale.

Capitolul al II-lea – *Gramate* – (p. 57 - 81) redă toate actele oficiale de numire a ierarhilor ridicați în diferite trepte și vrednicii, în perioada sus-menționată.

Capitolul al III-lea – *Cuvântări și mesaje la întronizări de ierarhi* – (p. 85-122) cuprinde 10 mesaje și cuvântări la noile hirotoniri și întronizări de ierarhi, prima fiind cea adresată noului întâistătător al Bisericii Greciei, *Preafericitul Părinte Ieronim al II-lea, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade*.

Capitolul al IV-lea – *Tomosuri* – (p.125-134) ne prezintă un număr de cinci documente oficiale de ca-

nonizări ale unor noi sfinți în Biserica Ortodoxă Română, în perioada precizată.

Capitolul al V-lea – *Hrisoave* – (p. 137-143) cuprinde un număr de cinci hrisoave de sfințiri și resfințiri de biserici, ultimul fiind cel al resfințirii Catedralei Patriarhale.

Capitolul al VI-lea – *Interviuri* – (p. 147-170) reține trei interviuri acordate de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel unor posturi de televiziune.

Capitolul al VII-lea – *Mesaje* – (p. 173 - 313) este foarte bogat, având peste 60 de mesaje trimise de Părintele Patriarh diferitelor personalități marcante, atât ale vieții bisericești, cât și cultural-sociale, cu diferite ocazii.

Capitolul al VIII-lea – *Simpozioane, colocvii, conferințe* – (p. 317-378) ne prezintă chipul unui teolog de marcă al Bisericii Ortodoxe, care nu este nimeni altul decât Patriarhul României. Un număr de 18 mesaje și conferințe sunt inserate în aceste pagini, unele dintre ele fiind roade ale participării la întruniri teologice sau cultural-misionare de nivel internațional.

Capitolul al IX-lea – *Cuvântări* – (p. 381-558) are un număr de 35 de cuvântări, rostite cu diferite prilejuri. Ne descoperă o altă latură, deja consacrată și cunoscută a Preafericirii

Sale, aceea de predicator.

Capitolul al X-lea – *Condoleanțe* – (p. 561-594) cuprinde un număr de 18 mesaje sau cuvântări funebre, ce au evidențiat vrednicia unor ierarhi și slujitori, precum și contribuția culturală a unor personalități din societatea românească, dar, în egală măsură, au și mângâiat familiile îndoliate.

Capitolul al XI-lea – *Parastase* – (p. 595-621), care se recomandă de la sine, cuprinde un număr de 8 cuvântări rostite de Preafericirea Sa la momente comemorative, cele mai multe legate de pomenirile făcute pentru fericitul întru adormire patriarh Teoctist, unul la împlinirea a 15 ani de la trecerea la cele veșnice a părintelui Dumitru Stăniloae și unul la împlinirea a 10 ani de la mutarea la Domnul a părintelui Ilie Cleopa.

Capitolul al XII-lea – *Cuvinte-înainte, prefețe* – (p. 625-727) este alcătuit dintr-un număr de 33 de *prefețe* și *cuvinte-înainte*, la cele mai diverse publicații, în special ale Patriarhiei, dar nu numai.

Capitolul al XIII-lea – *Pastorale* – (p. 731-758) cuprinde pastoralele Preafericirii Sale, la praznicele Nașterii și Învierii Domnului în intervalul precizat la începutul prezentării noastre.

Capitolul al XIV-lea – *Anexe* – (p. 761-922) cuprinde *mesaje și tele-*

grame primite de Preafericirea Sa, cu ocazia întronizării, patru cuvântări rostite la momente de referință din viața Preafericirii Sale și patru recenzii la ultimele apariții editoriale, semnate de Preafericirea Sa.

Lucrarea se distinge prin varietatea de informații și idei, prin multitudinea aspectelor abordate, dar și prin claritatea mesajelor transmise. Într-o lume în care o ușoară boare de răstălmăcire a lucrurilor se face din ce în ce mai simțită, lucrarea de față ne prezintă chipul unui patriarh cărturar, misionar, exeget, gospodar, dar și deosebit de practic. Format la școala părintelui Ilie Cleopa și părintelui Stăniloae, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel mânuiește cu mare ușurință condeiul, expune

cu claritate învățătura de credință, surprinde nuanțe și face conexiuni nebănuite, dar dovedește și un fin și ascuțit simț practic. Filantropia și misiunea printre tineri nu sunt noțiuni abstracte, ci realități ce prind din ce în ce mai mult contur, pregătind Biserica pentru a fi capabilă să răspundă nevoilor concrete ale credincioșilor, care sunt din ce în ce mai numeroase și diverse.

Având foarte multe informații ce au intrat deja în Istoria Bisericii Ortodoxe Române, cartea *Misiune pentru mântuire – Lucrarea Bisericii în societate* poate fi un bun instrument de lucru pentru slujitori, dar, în egală măsură, sursă de îmbogățire duhovnicească pentru credincioși, fapt pentru care o recomandăm cu căldură.

Colectiv, *Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală de la începuturi până în secolul al XIX-lea*, vol. I, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2009.

Pr. lect. dr. Cristian Gagu

Aniversarea a 650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei a prilejuit ridicarea la rangul de arhiepiscopie a unor eparhii din cadrul Mitropoliei Munteniei și nu numai, ca recunoaștere a rolului jucat de acestea și de ierarhii ce le-au păstorit, în dezvoltarea, în trecut și

astăzi, sub toate aspectele, a vieții bisericești. Între episcopiile evidențiate pentru lucrarea misionară, liturgică, culturală și socială și ridicate la rang de arhiepiscopie s-a numărat și Episcopia Dunării de Jos. Sărbătoarea ridicării Episcopiei Dunării de Jos la treapta de arhiepiscopie și

a conferirii de către Preafericitul Patriarh Daniel a titlului de arhiepiscop Preasfințitului Episcop dr. Casian Crăciun a fost marcată și prin editarea de către Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos a unui volum de studii de teologie istorică și arheologie cu privire la viața creștină din zona Dunării de Jos, scopul fiind acela de „a reaminti cadrul istoric și spiritual bisericesc în care a activat și activează Eparhia Dunării de Jos“. Coordonatorii volumului au avut în vedere, prin urmare, identificarea și selectarea unor studii relevante pentru istoria vieții bisericești din zona Dunării de Jos, care urmăresc evoluția acesteia începând din epoca apostolică și până în secolul al XIX-lea. Volumul cuprinde atât studii ce au mai fost publicate în reviste de specialitate sau în revistele bisericești ori în alte volume, cât și studii inedite.

Volumul se deschide cu studiul *L'origine apostolique du christianisme roumain* al prof. acad. Emilian Popescu care, pe baza informațiilor oferite de martirologiile răsăritene, dar și a celor occidentale publicate în ultimele decenii, a conchis că „originea apostolică a creștinismului românesc, prin predica Sfinților Andrei și Filip, nu mai poate fi astăzi negată“ (p. 27).

Existența vieții creștine în regiunea

Dunării de Jos în perioada secolelor III-IV este argumentată cu dovezi arheologice descoperite chiar în zona Eparhiei Dunării de Jos, prezentate de Ion T. Dragomir în studiul *Mormântul daco-roman paleocreștin de la Tirighina-Bărboși din regiunea Dunării de Jos* și de Ion T. Dragomir și Silviu Sanie în studiul *Începuturile creștinismului în sudul roman al Moldovei*, cea mai importantă concluzie fiind aceea că „în lumina celor relatate privind atributele documentar-științifice și arheologice ale mormântului daco-roman paleocreștin de la Bărboși, se poate afirma cu deosebită certitudine că atât poporul, cât și limba română s-au format odată cu apariția creștinismului pe teritoriul patriei noastre, cu alte cuvinte, poporul român s-a născut creștin dintru începuturi, cu aproape două mii de ani în urmă“ (p. 34).

Continuitatea vieții creștine în regiunea Dunării de Jos până în secolul al XIV-lea, când a fost înființată Mitropolia Ungrovlahiei, precum și relațiile bisericești cu creștinismul sud-dunărean, în mod special cu cel bizantin, sunt argumentate într-o suită de opt studii aparținând: prof. acad. Emilian Popescu, *Dobrogea și teritoriile românești nord-dunărene în secolele IV-VI* și *Quelques données sur les relations de l'Église de Dobroudja et de Moldavie avec*

l'Église Russe aux XII - XIV siècle, Mihai Ovidiu Cățoi, *Valoarea informației lui Macarius Magnes pentru creștinismul de la Dunărea de Jos la cumpăna dintre secolele IV-V*, Dan Gh. Teodor, *Continuitatea autohtonilor în regiunile de sud ale Moldovei în secolele IV-XI*, Alexandru Madgearu, *The Church Organization at the Lower Danube between 971 and 1020*, pr. conf. dr. Ionel Ene, *Episcopia Gothiei și Dunărea de Jos*, Ion Barnea, *Monumente creștine și viața bisericească în secolele VII-XIV* și Petre Diaconu, *Câmpia Română și Bizanțul în secolul al X-lea (note preliminare)*.

O atenție deosebită a fost acordată de coordonatorii acestui volum studiilor dedicate Mitropoliei Vicinei și, în mod special, Mitropoliei Proilaviei, Vicina și Proilavia reprezentând „temelia pe care a fost rezidit în 1864 acest centru vlădicesc“ al Dunării de Jos (p. 7), după cum se exprimă prefațatorul lucrării, ÎPS Arhiepiscop dr. Casian al Dunării de Jos. O prezentare a istoriei scaunului de Vicina până la mutarea în anul 1359 a mitropolitului Iachint al Vicinei în scaunul nou-înființatei Mitropolii a Ungrovlahiei, cu enumerarea tuturor ipotezelor avansate de cercetători de-a lungul timpului cu privire la localizarea acestei mitropolii, a realizat pr. prof. Ioan Ră-

mureanu, în studiul *Mitropolia Vicinei și rolul ei în păstrarea ortodoxiei în ținuturile românești*. Informațiile oferite de pr. prof. Ioan Rămureanu sunt completate de știrile furnizate de Radu Ștefan Vergatti în studiul său, *Începuturile creștinismului în Dobrogea de Nord și Mitropolia de Vicina*.

Informațiile mult mai numeroase cu privire la Mitropolia Proilaviei, precum și interesul manifestat pentru acest subiect de unii cercetători din această zonă, Eparhia Dunării de Jos fiind socotită „urmașă ideală a Mitropoliei Proilaviei“ (p. 7), au determinat publicarea unui număr mai mare de studii pe această temă. Un scurt istoric al stadiului cercetărilor pe această temă a fost realizat de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, în studiul *Scurt istoric al Mitropoliei Proilaviei (Brăila)*, autorul amintind cele mai importante studii de până în 2005 pe această temă și autorii acestora, o adevărată bibliografie pentru acest subiect. De altfel, unele contribuții importante la cunoașterea istoriei Mitropoliei Proilaviei, deși publicate demult, au fost republicate datorită bogăției informațiilor și modului de abordare a temei. Este cazul studiilor aparținând mitropolitului Veniamin Pocitan, *Istoria Mitropoliei Proilaviei (Brăila)* și D. Russo, *Mitropolia Proilavului*. Pentru lămurirea

circumstanțelor istorice, politice și ecleziastice în care a apărut Mitropolia Proilaviei, a fost ales studiul *La conquête ottoman de Brăila et la création du siège Métropolitain de Proilavon* al prof. Petre Năsturel. Știrile despre mitropoliții care au păstorit Mitropolia Proilaviei de-a lungul celor aproape trei secole ale existenței sale, extrase din *Acte patriarhicești referitoare la Mitropolia Proilaviei*, publicate de dl Ionel Căndea, directorul Muzeului Brăilei, sunt completate prin studiul despre viața și activitatea la Dunărea de Jos ale fostului patriarh ecumenic Atanasie Patelarie, al ÎPS dr. Casian Crăciun, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și al pr. Eugen Drăgoi, *Sfântul Atanasie Patelarie la Dunărea de Jos*. Date noi cu privire la desfășurarea vieții bisericești în Mitropolia Proilaviei, scoase la lumină în urma săpăturilor arheologice efectuate la Brăila, sunt prezentate de dl prof. dr. Ionel Căndea în alte două studii: *Creștinismul în aria Brăilei în lumina cercetărilor arheologice* și *Noi mărturii privind Mitropolia Proilaviei*.

Volumul se încheie cu un număr de trei studii, aparținând prof. dr.

Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, *Completări la istoria Bisericii gălățene* și *Noi completări la istoria Bisericii gălățene*, în care autorul urmărește evoluția vieții bisericești din sudul Moldovei, în mod special din zona Galațiului, începând din secolele X-XI și până în secolul al XIX-lea.

Volumul *Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală de la începuturi până în secolul al XIX-lea* a fost lansat în cadrul Simpozionului *Creștinismul românesc și organizarea bisericească în secolele XIII-XIV. Știri și interpretări noi*, organizat de Comisia română de istorie și studiu al creștinismului, desfășurat în zilele de 28-29 septembrie 2009 și găzduit de Arhiepiscopia Dunării de Jos la Așezământul social-filantropic „Sfântul Pantelimon“ de la Lacu-Sărat, Brăila, fiind oferit tuturor participanților la simpozion.

Prezentul volum va fi urmat de altele două, menite să prezinte viața bisericească din Arhiepiscopia Dunării de Jos, până în contemporaneitate.

PS dr. Casian Crăciun, pr. Eugen Drăgoi,
Un patriarh ecumenic la Galați: Sfântul Atanasie Patelarie,
Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2009

Volumul *Un patriarh ecumenic la Galați: Sfântul Atanasie Patelarie* (Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2009), rod al împreună-lucrării Înaltpreasfințitului Arhiepiscop dr. Casian Crăciun cu părintele Eugen Drăgoi, reprezintă o carte-document care consemnează, sobru și emoționant, eforturile extraordinare ale credincioșilor de la Dunărea de Jos, în frunte cu arhipăstorul lor, de a-l așeza la cuvenitul loc în calendarul Bisericii noastre, ca un gest de firească recunoștință, pe unul dintre „prietenii și casnicii lui Dumnezeu“, care a strălucit cu lumina sfințeniei în urmă cu peste 350 de ani, zăbovind în aceste locuri: Sfântul Atanasie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului. Volumul a fost lansat în cadrul ceremoniilor desfășurate între 1-3 mai 2009 la Galați, cu prilejul proclamării solemne a înscrierii în calendar și a cinstirii în Biserica Ortodoxă Română a Sfântului Atanasie al III-lea al Constantinopolului.

În Precuvântare, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos conturează portretul unui sfânt ierarh, „gingaș și sensibil“ – și, în

Pr. lect. dr. Sorin Marinescu același timp, vrednic mărturisitor al lui Hristos – a cărui viață pământească „se constituie într-un document viu și într-o icoană luminoasă a zbuciumului și ispitelor tuturor celor ce au rămas fermi în dreapta-credință și Crucea ca jugul au luat!“.

Prima parte a cărții reprezintă încununarea unei rodnice activități de cercetare desfășurate pe parcursul mai multor ani de pc pr. Eugen Drăgoi, care configurează riguros traseul biografic al Sfântului Atanasie Patelarie. În introducere este subliniat atât caracterul ecumenic al misiunii sale desfășurate într-un vast spațiu al geografiei ortodoxe, cât și calitatea sa de mare apărător al credinței drept-măritoare în contextul presiunilor exercitate, pe de o parte, de Poarta Otomană, iar pe de altă parte, de ofensiva prozelitistă catolică și protestantă, în prima jumătate a secolului al XVII-lea.

Capitolul „Mărturii în literatura bisericească română despre Sfântul Atanasie“ cuprinde o serie de repere bibliografice valoroase, care se constituie în tot atâtea mărturii ale importanței pe care o are cunoașterea

vieții Sfântului Atanasie Patelarie pentru istoria Bisericii Ortodoxe. Urmează apoi prezentarea unor detalii biografice, care ni-l descoperă pe Sfântul Atanasie ca pe o personalitate extraordinară, cu calități intelectuale de excepție, foarte bun cunoscător al Scripturii, dar și al filosofiei și limbilor clasice, cu vocație monahală împlinită la Muntele Athos.

Ca sfetnic și apropiat al patriarhului Chiril Lucaris, Sfântul Atanasie s-a implicat în contracararea proiectelor antiortodoxe (atât catolice, cât și protestante), iar între 1623-1626 a desfășurat o importantă misiune în Țara Românească, unde a tradus Psaltirea în neogreacă.

Portretul de ierarh vrednic următor al Bunului Păstor se conturează începând cu anul 1631 când devine mitropolit al Tesalonicului, în 1634 ocupând pentru prima dată scaunul de patriarh al Constantinopolului. Prin voia lui Dumnezeu, în 1642, Sfântul Atanasie ajunge în Moldova binecredinciosului voievod Vasile Lupu, mare ctitor și ocrotitor al Bisericilor Ortodoxe, și rămâne aici timp de 12 ani. Cea mai mare parte a acestui timp a petrecut-o la Galați, la Mănăstirea „Sfântul Nicolae“, care a devenit reședința sa de suflet. De aici întreține o importantă legătură epistolară cu țarul Rusiei, la care

ajunge în aprilie 1653, pentru a-i încălzi inima spre milostenie. Înainte de-a ajunge din nou la Galați, în Mănăstirea „Schimbarea la Față“ de lângă Mgari, în Ucraina, Sfântul Atanasie a trecut la Domnul în ziua de 5 aprilie 1654. Îngropat sub amvon în fața ușilor împărătești, după numai 8 ani, cu voia lui Dumnezeu, printr-o minune, sfintele sale moaște au fost aflate întregi și binemirosoare, tradiția Bisericii consemnând apoi multe minuni săvârșite cu ajutorul lor.

Capitolul „Cinstirea Sfântului Atanasie la Dunărea de Jos“ descrie, etapă cu etapă, modul în care a rânduit Dumnezeu să-l readucă pe Sfântul Atanasie în inimile românilor. Un prim pas pe această cale l-a reprezentat vizita la Galați, în anul 2000, a Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, și a fericitului întru pomenire patriarh Teoctist, vizită care a oferit prilejul așezării unei plăci comemorative la intrarea în biserica „Sfântul Nicolae“ (unde Sfântul Atanasie a slujit timp de 12 ani), dezvelite în cadrul unei ceremonii în ziua de 12 octombrie.

În anul 2004, la împlinirea a 350 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Atanasie, la inițiativa Înalt-preasfințitului Arhiepiscop (atunci episcop) Casian al Dunării de Jos au fost organizate o serie de activități și manifestări închinare acestui jubileu, iar între 21-26 octombrie ale acelu-

iași an, o delegație a Episcopiei Dunării de Jos s-a deplasat la Harkov, în Ucraina, de unde a adus, ca dar de mare preț din partea Înaltpreasfințitului Nicodim, Mitropolit al Harkovului și Bogoduhovului, o icoană cu o părticică din moaștele Sfântului Atanasie. În luna mai a anului 2006 a avut loc vizita chiriarhului Dunării de Jos la Harkov, la invitația Înaltpreasfințitului Mitropolit Nicodim, un adevărat pelerinaj al arhiepiscopului nostru la moaștele Sfântului Atanasie.

De la cinstirea locală a marelui ierarh, s-a ajuns la recunoașterea națională, căci, în urma demersurilor făcute de arhipăstorul nostru, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat la 6 martie 2008 înscrierea în calendar a Sfântului Atanasie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului, cu zi de prăznuire la 2 mai. După numai un an, în Catedrala (Arhi)Episcopală din Galați, în zilele de 1-3 mai, ca o prelungire a Sărbătorii pascale, a avut loc, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și-a multor ierarhi și invitați din țară și din străinătate, proclamarea oficială a înscrierii Sfântului Atanasie în calendarul Bisericii noastre.

Concluziile primei părți a acestui volum subliniază locul aparte al Sfântului Atanasie în istoria Bisericii Ortodoxe Române, vicisitudinile timpurilor pe care le-a trăit, dar care

au fost substanța de contrast pentru evidențierea vocației sale de mărturisitor ce a răbdat temnița și exilul pentru Hristos, iar faptul că a fost prezent timp de 12 ani la Galați ridică prestigiul acestui oraș, pe care îl ocrotește. De asemenea, cinstirea sa ca sfânt de către Biserica Ortodoxă Română întărește legăturile duhovnicești cu frații întru credință din Ucraina, Grecia, Creta (țara natală a Sfântului Atanasie) și Rusia.

Partea a doua a cărții grupează sub titlul „Anexe“ o serie de documente importante, fie din vremea Sfântului Atanasie, fie legate de demersurile întreprinse la inițiativa și cu implicarea directă ale Înaltpreasfințitului Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, pentru aducerea în rândul sfinților venerați de către toți românii, a Sfântului Atanasie Patelarie. Este inclusă aici și o relatare amănunțită (având ca autor pe pr. consilier Lucian Petroaia) a pelerinajului chiriarhal la Harkov, în 2006.

Prezenta lucrare, extrem de valoroasă pentru istoria Arhiepiscopiei Dunării de Jos și a Bisericii Ortodoxe, în general, reprezintă una dintre dovezile vii ale comuniunii noastre cu sfinții, comuniune care transcende istoria, depășește bariera timpului și reconfirmă faptul că, în lumina harului divin, Biserica luptătoare și Biserica triumfătoare sunt una.